

11/7

Simone de Beauvoirs memoarer

FÖR NÄRA tre år sedan gav Simone de Beauvoir ut första delen av sina minnen, *Mémoires d'une jeune fille rangée* (Gallimard, 990 gamla franc); sedan i höstas föreligger den andra delen, *La force de l'âge* (Gallimard, 16 nya franc). Den första delen omfattar barndomen och den första studietiden till 1929, den andra delen, vars utgångspunkt är den långvariga förbindelsen med Jean-Paul Sartre, beskriver de följande femton åren fram till Paris befrielse 1944. De båda volymerna är tillsammans på nära tusen sidor och täcker dock endast de första 36 åren av Simone de Beauvoirs liv; hon är född 1908.

Simone de Beauvoir har skrivit andra betydande böcker, framför allt den i vissa delar lysande och avslöjande sociologiska, psykologiska och idéhistoriska undersökningen "Le deuxième sexe". Men enligt min mening är memoarerna hennes mästerverk hitintills. Jag skulle tro att de kommer att leva då såväl hennes egna som Sartres romaner och pjäser blivit föräldrade och då Sartres så kallade filosofi kommit att framstå som en liten parentes i feltänkandets och illusionismens rika historia. Vilket inte hindrar att memoarerna delvis har sitt intresse som bakgrund till en vital riktning inom fransk litteratur och metafysik.

Men huvudintresset ligger på helt andra håll. Skildringen av olika miljöer och livsformer ger oss perspektiv och inblickar som på en gång är kyligt överlägsna och intimt förstående. Simone de Beauvoir växte upp i en adlig familj utan förmögenhet och ställning men med den aristokratiska härstamningen som ett socialt visst kort och en källa till personlig säkerhetskänsla. Fadern, behaglig, självbelåten, oduglig under eleganta och förbindliga former, tillhörde Action française och representerade fulländat fördomarna inom en överklassfamilj på väg till deklassering. Bland de fattiga "fanns det missnöjda: det var antingen falska fattiga som frossade på stekt kalkon vid julen, eller dåliga fattiga som drack... Arbetsarna arbetade mycket mindre och förtjänade mycket mera (än förut); sedan fackföreningarna bildats var arbetsgivarna de egentligen undertryckta. Arbetsarna, mycket mer gynnade än vi, behövde inte 'representera', och kunde därför unna sig kyckling varje söndag, deras hustrur köpte de bästa bitarna på torget och gav ut pengar på silkesstrumpor. Deras yrke var visserligen strävsamt och deras bostäder dåliga, men det var de vana vid; de led inte av detta som vi skulle ha

Herbert Tingsten anmäler här de två första delarna av Simone de Beauvoirs (bilden) memoarer: "hennes mästerverk hitintills".

gjort." Till behagen av att tillhöra en förnäm familj hörde besök på slott och herrgårdar hos bättre ställda släktingar, och den unga Simone fick uppleva lantlivet som en idyll, där bondfolket framstår som en av agremangerna i en vacker, blid och välordnad natur.

Som studentska i Paris och sedan som lärarinna i Marseille och Rouen kom Simone de Beauvoir att leva i helt andra kretsar. Först bland studenter, i regel ambitiösa och allvarliga, men ibland bohemer, alla med en känsla av att vara fria från gammaldags moralism och, vare sig nihilister, liberaler eller marxister, föraktfulla mot den sociala hierarkin, borgerligheten och konservatismen. Sedan bland läroverksfolk av skilda sociala och politiska schatteringar, med umgänge främst bland kamrater av samma inriktning som studentvännerna. Sartre förblev medelpunkten, inte bara som älskare, utan också som läromästare; mötena med honom, resorna i hans sällskap var glädjen i hennes liv. Småningom blev den litterära ärelystnaden en konkurrent, den unga lärarinnan skrev den ena romanen efter den andra för att först vid några och trettio års ålder finna en förläggare och en spirande berömmelse. Genom Sartre kom Simone i beröring med konstnärer och intellektuella, och åren i Paris under ockupationen blev trots det materiella eländet en nöjets, sällskapslivets och arbetets blomstringstid. Efter en lång tid av motvilja eller likgiltighet för dagspolitiken tog Sartre och hans Simone position för frihetslinjen och blev genom den tyska erövringen i viss mån nationellt engagerade. Deras insatser i motståndsrörelsen, helgade av Sartres existentialism, var inte så betydande som man kanske skulle kunna tro vid läsningen av Sartres skådespel och romaner, men de byggde på en trosvisshet och ett patos som gav kraft och mod inför de yttre farorna och splittringen inom det franska folket.

Den sociala och intellektuella utvecklingshistorien är fängslande. Men vad som framför allt ger storhet åt memoarerna är kanske något annat. Simone de Beauvoir berättar om sina egna känslor och upplevelser och om andra människor med en vitalitet, en nyfikenhet och en ärlighet som, jämfört med på en gång precisa och laddade stilen, gör många avsnitt till mästerliga studier i människans natur och villkor. Författarinnan förklarar, liksom i "Le deuxième sexe", att hennes egenskap av kvinna inte är någonting "essen-

tielt" — det är kvinnans sociala situation, inte hennes egenskaper som är det väsentliga i könets problem. Det må vara sant (ehuru jag inte tror att det är hela sanningen) men oberoende härav kan man fastslå att hennes memoarer på ett nästan enastående sätt belyser en kvinnlig hållning och kvinnliga reaktioner; det är den öppna — från all erotisk sensationism fria — skildringen därav som ger böckerna deras särprägel. Det bör tilläggas att hennes avståndstagande från "kvinnlighet" som något "essentiellt" hör till det som möjliggör denna på en gång sakliga, kyliga och engagerade skildring. En manlig läsare måste gång på gång göra reflexionen att upplevelser, svårigheter och attityder är främmande och på ett särskilt sätt fängslande därför att de endast kunde gälla en kvinna.

Simone de Beauvoir kan, enligt ett språkbruk som hon så mycket bidragit att göra föråldrat, kallas en manhaftig kvinna. Som studentska gick hon, lika mycket som en av Balzacs eller Stendhals hjältar, ut att erövra världen, att vinna visdom, ära och makt. Det första bytet blev en man, Sartre, men deras samarbete,

liksom deras kärlek, synes länge ha präglats av harmoni och lycka. Båda var, trots tvivel om hur de skulle leva och hennes starka fruktan för döden, lyckliga människor. "Vi var starka som oxar och hade strålande humör", skriver Simone. "I hela mitt liv har jag inte träffat någon som hade så stor begåvning för lycka som jag, inte heller någon som strävade efter den med så stor uthållighet." Det finns en tendens till motsättning mellan dessa påståenden; varför sträva med sådan iver om begåvningen fanns där? Men "La force de l'âge" visar att satserna går att förena: det blir svårt att skilja mellan den spontana livsglädje som lyser på sidorna och den envisa viljan att inte ge upp, att "mot olyckan sätta en panna av stål", att göra det bästa av allt och hålla fast vid optimismen som en talisman på jakten, eller rättare det lugna sökandet efter lycka. Då Simone summerar de många åren som lärarinna liknar hon en fästnö som stolt förevisar sina lysningsprester. Mycket hade varit tråkigt och besvärligt, men "vilka stora ting förde jag inte med mig: så mycket böcker, tavlor, städer, ansikten, idéer, känslor. intrvek"

Den unga damen kan verka litet väl robust och målmedveten — men det finns också sidor som vittnar om medkänsla och godhet.

Av de många roliga och pikanta detaljerna skall jag blott stanna vid en. I Sartres skådespel "Fångarna i Altona" hör krabborna och den makabra leken med dem till de bisarra inslagen. Simone de Beauvoirs memoarer ger ett slags förklaring. Sartre underkastade sig vid unga år som experiment en injektion av ett gift som framkallade mardrömmar och underliga fantasier av, som det påstods, rent tillfällig natur. Men hos Sartre kvarstod åratals efter behandlingen en stundom uppdykande föreställning att han förföljdes av skaldjur; efter en till synes lugn dag kunde han plötsligt anförtro Simone att "i dag har jag haft en langust efter mig hela tiden". Det verkar sannolikt att krabborna i skådespelet är en sent redovisad reminiscens av denna besatthet.

Till slut ett ord om mästerverkets svagheter. Hur trevlig Simone de Beauvoir än är får man ibland litet för mycket av hennes sällskap; fotvandringar, resor och små åkommor beskrivs med en fullständighet som kan irritera även en entusiastisk beundrare. Men jag vill råda läsaren att inte förtrötta; efter några sidor av detaljer — som för övrigt är utmärkt berättade — är man åter inne i viktiga mänskliga sammanhang. Mera oroande, men mindre skrymmande, är de partier där författarinnan söker redogöra för sin älskades i och för sig tröttsamma metafysiska spekulationer. Hon tycks då förvandlas till en liten flicka som storögt förtäljer om märkliga ting — utan reflexion

och utan kritik. Sartre förklarade vid ett tillfälle, skriver hon, att "vi hade en verklig känsla för sanningen (un sens réel de la vérité)" men att därav inte följde att "vi hade en sann känsla för verkligheten"; dessa kursiverade tankar kompletteras med en not enligt vilken "de flesta borgare och alla societetsmänniskor har aldeles överkliga relationer till sanningen". Sådana ruskigheter, som efter behag kan kallas alltför påpälsade banaliteter eller rena fänigheter, överflödar då den kloka Simone de Beauvoir skall visa sig begripa Sartres filosofi.

HERBERT TINGSTEN